

PRATEN OVER SREBRENICA

'Wie Onderwijs oogst, krijgt wellicht Defensie cadeau'

kopt *De Volkskrant* op 8 juli. 'Iedereen wil Onderwijs, niemand wil Defensie' zo vervolgt de anonieme Volkskrantjournalist. Een ding is duidelijk; we werken allemaal voor een (bij politici) impopulaire organisatie. Het Ministerie van Defensie is geen sexy ministerie meer. Geen plaats om carrière te maken. Partijen zijn het liever kwijt dan rijk. Hoe komt dat toch?

Op het eerste gezicht lijkt dit een vreemde zaak. Aan de aard van het werk kan het toch niet liggen. Defensie is wat de Amerikanen noemen een *spending* departement, er wordt weinig of niets verdiend en (veel) geld uitgegeven. Zo'n 7 miljard euro per jaar. En geld uitgeven is toch wat politici het liefste doen. Knopen doorhakken, beslissingen nemen over investeringen in de toekomst. Allemaal vrij risicoloze en interessante zaken. Daarbij komt dat internationale samenwerking steeds belangrijker wordt en dat wil zeggen veel bi- en multila-

teraal overleg met collega's over de hele wereld. Welk ministerie kan bogen op een vloot van eigen vliegtuigen en schepen? Wat is daar nou tegen: geld uitgeven en verre reizen maken. Investeren en overleggen? Bovendien houd je er een goed netwerk aan over; kijk naar Van Eekelen die een goed betaalde internationale baan kreeg of Gmelich Meijling die na zijn staatssecretariaat goede zaken doet in het internationale wapenlobbycircuit. En ook de bewindslieden die geen ambities in het verre buitenland hadden kwamen binnen ons landje doorgaans goed terecht. Onder de commissarissen der koningin zijn de voormalige ministers en staatssecretarissen van Defensie steeds goed vertegenwoordigd (Ter Beek, Van Voorst tot Voorst). Tot voor kort liep het dus meestal goed af met voormalige bewindslieden. Waarom dan die afkeer in de huidige formatie?

Aan de taken van defensie kan het ook niet liggen. Het beveiligen van het land kan volgens de regelmatig gehouden onderzoeken nog steeds rekenen op de steun van een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking. Het brengen van veiligheid in andere regio's van de wereld (vredesoperaties of uitzendingen in de volksmond), kan eveneens rekenen op ruime bijval. In de laatste tien jaren zelfs uit de links intellectuele hoek. Inzet bij rampen in binnen- en buitenland ten slotte, scoort ook publicitair geweldig goed. Welke bewindsman figureert niet graag in een schilderachtige reportage van het journaal waar, tegen de kleurige achtergrond van een verwoest landschap en hulpeloze mensen, mariniers, artsen, piloten en genisten veiligheid brengen en infrastructuur herstellen. Een meer uitgelezen kans om in binnen- en buitenland aan een positief imago te bouwen is nauwelijks denkbaar. Waarom wil niemand dat?

Het antwoord is – alweer – Srebrenica. Want wie Defensie heeft, zit op de stop van de fles die Srebrenica heet. En de geest die in de fles schuilt komt er regelmatig uit. Of we willen of niet. Van geen andere geest

(of het moet de hypotheekrenteaftrek zijn) gaat zoveel politieke destructie uit. Wie zich met dit dossier onder de arm op de mat begeeft, wordt gevloerd. Het overkwam Voorhoeve, in de pers algemeen als 'integer maar naïef' omschreven. Het overkwam De Grave, breed gezien als 'ambitieuw en slim'. Zelfs compromis-kunstenaar Kok werd meegezogen in het vacuüm dat de geest achterliet bij een van zijn tochten uit de fles: het NIOD-rapport.

Bovendien is de financiële rek er volledig uit en schiet de huidige begroting nu al te kort om alle taken professioneel te kunnen uitvoeren en de staande organisatie te laten functioneren. Dat terwijl het personeel reductie- en reorganisatiemoe is. Daarbij komt dat de vertrekkende minister zijn reputatie als financieel wonderkind uit het Amsterdamse in stand wenste te houden. Cijfers zijn geduldig. De opvolger zou wel eens met één of meer financiële lijken in de defensiekast kunnen worden geconfronteerd. De nieuwe bewindsman of -vrouw zal daarnaast ook nog eens een majeur bedrag aan bezuinigingen moeten ophoesten. Daarom lijkt in politieke kring in deze dagen te tellen: blijf weg bij defensie, dan leef je (politiek) langer.

Wat kunnen we daar nu aan doen?

We kunnen hopen op een goede minister met politiek gevoel die slim en integer is, en misschien nog meer goede eigenschappen heeft. Alleen een lange rij goede (politieke) beslissingen en een lange rij van zeer succesvolle missies zal de twijfel doen verstommen. We kunnen hopen dat het langzaam overgaat. De tijd heelt immers alle wonden. We kunnen ook bij onszelf te rade gaan. Militairen en burgers van Defensie. Wat kunnen wij dan doen?

Best wel een aantal dingen. Volledige medewerking geven aan de parlementaire enquête die er aankomt. Volledige openheid van zaken geven aan de politiek. De onderlinge wedijver tussen de krijgsmachtdelen begraven en niet langer denken in wij

en zij, maar in ons. En ten slotte gewoon doen over Srebrenica. Want ondanks alle verschrikkingen is het in de eerste plaats een (rampzalige) historische gebeurtenis waarover we moeten kunnen praten, schrijven en discussiëren. Met emotie, met de slachtoffers, met andere landen. Maar we moeten het nooit, nooit meer doodzwijgen. We moeten nooit, nooit meer terug naar een situatie waarin op het ministerie niet openlijke over het 'S'-woord gesproken mocht worden.

En als we daar dan over praten en schrijven, dan kunnen we van elkaar en van de verschrikkelijke gebeurtenissen op de Balkan wat leren. Politici én militairen. En als we dat geleerd hebben dan zal de populariteit van Defensie – of wat daar dan nog van over is – weer toenemen. Ook bij de politici. Want laten we eerlijk zijn: het is toch gewoon een heel mooi ministerie! Dan zullen er weer politici komen die graag naar Defensie gaan, omdat het een populair ministerie is waar belangrijk werk wordt gedaan en waar je kunt investeren in de samenleving en jezelf. Waar je kunt praten over de dingen die je doet en die er gedaan zijn; goed of slecht.

Misschien kan de nieuwe minister dit streven (gewoon leren praten over Srebrenica en de dingen die goed en fout zijn gegaan), als uitgangspunt nemen. Dat lijkt ons beter dan onmiddellijk te beginnen met een nieuwe 'hark' voor de krijgsmachtdelen neer te zetten. En dat laatste is waar we zo bang voor zijn als hij – wat ongetwijfeld gebeuren gaat – binnen een jaar na zijn aantreden een nieuwe defensienota zal uitbrengen. Veranderen van de structuur en de procedures zal namelijk niet alles oplossen. De oplossing zit vooral in verandering van cultuur bij Defensie.

Als u dit leest weet u vermoedelijk al welke partij de Zwarte Piet heeft gekregen en wie de dappere bewindslieden zijn. De redactie van de Militaire Spectator wenst ze heel veel succes.